

себе у конфліктній ситуації. Всі учні повинні володіти хоча б мінімальними ознаками «мудрої поведінки». Тому, вчителю потрібно й цю інформацію взяти до уваги.

Отже, за результатами проведеного дослідження, можна зробити висновок, що у досліджуваному класі майже всі учні знають, як поводитись у конфліктних ситуаціях, володіють достатніми ознаками «мудрої поведінки» та навичками раціональної поведінки. Діти не намагаються конкурувати та змагатися, а, навпаки, взаємодіють та знаходять компроміс у будь-яких ситуаціях. Таким чином, учні підліткового віку вже мають уявлення про способи поведінки в конфлікті та можуть раціонально поводитись у ситуації конфліктної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Волкова М.П. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення/ М.П.Волкова; Педагогіка. -К., 2001. -с. 460-476
2. Грабовець О.А. Конфлікти /О.А. Грабовець //Шкільному психологу. Усе для роботи. - 2010. - №3. -ст. 32
3. Кондратенко Н. Особливості конфліктної поведінки підлітків//Психолог. - 2005. -№48. -с. 16-19
4. Павлютенков Є.М. Конфлікти: сутність і подолання/ Є.М.Павлютенков. - Х., 2008. - с. 5-104
5. Петровская Л.А. О понятийнойсхемесоциально-психологическогоанализаконфликта/Петровская Л.А. Теоретические и методологическиепроблемысоциальной психологи. –М. -1977. –с. 126-143
6. Пов'якель Н.І. Психологія вирішення педагогічних конфліктів/ Н.І. Пов'якель. –К., 2008. – 128 с.
7. ПримушМ.В. Конфліктологія/ М.В. Примуш. –К., 2006. -288 с.

Сенчишен С.О.

Агресивність дітей дошкільного віку як наслідок дисгармонійного сімейного виховання

Постановка проблеми. Сьогодні уже можна вважати доведеним, що джерела морального неблагополуччя потрібно шукати перш за все у сімейному вихованні. І це неважко пояснити: в дитинстві і ранньому дитинстві сім'я майже безроздільно формує особистість дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сімейного виховання і впливу взаємин у сім'ї на дитину стали розроблятися в рамках психолого - педагогічного підходу такі видатні вчені як К. Д. Ушинський , А. С. Макаренко , В. О. Сухомлинський , Е.А.Аркін , А.Н.Леонтьєв , А . В.Запорожец , Н.І.Лісіна , В.К.Копирло та ін

Мета статі – Дослідження теоретичних засад сімейного виховання та прояв негативного сімейного спілкування у вигляді агресивної поведінки

дошкільників, проведення емпіричного дослідження для виявлення ситуації в сім'ї.

Викладення основного матеріалу дослідження. Автори, що займаються цією проблемою відводять важливу роль раннього досвіду виховання дитини в конкретному культурному середовищі, сімейних традицій і емоційного фону відносин батьків до дитини.

М.Мид, вивчаючи примітивні співтовариства, зробила дуже цікаві спостереження. У тих спільнотах, де дитина має негативний досвід, як правило, формуються негативні риси особистості. Зокрема, стиль взаємодії з дорослими зводиться до наступного: мати рано відлучає дитини від грудей, надовго йде працювати, спілкування матері відбувається рідко. Подальше виховання досить суворим: в основному, використовуються часті покарання, ворожість дітей по відношенню один до одного не викликає у дорослих осуду. В результаті, формуються такі якості як тривожність, підозрілість, сильна агресивність, егоїзм і жорстокість. І навпаки, якщо спілкування з дитиною в родині відбувалося м'яко, дитину оточували турбота та увага батьків, ці негативні якості не розвивалися.

Ерон та ін, провівши обширне обстеження, виявили риси дітей. Користувалися репутацією жорстоких і озлоблених. Було відзначено, що такі діти, як правило мають схильність до агресивності по відношенню до своїх дітей (діти недолюблені, занедбані) [2].

А.А.Бодалев вважає, що оцінка дитиною іншої людини і його дій є простим повторенням оцінки авторитетним для дитини дорослим. Звідси батьки є еталоном, за яким діти звіряють і будують свою поведінку. Передаючи соціально корисний досвід, батьки, часом, передають і негативні його сторони, що є дуже емоційно зарядженим "керівництвом до дії". Не маючи свого особистого досвіду, дитина не в змозі співвіднести правильність нав'язуваних моделей поведінки з об'єктивною реальністю.

Самі ж батьки, як зауважив Е. Берн, завжди задоволені, хоча можуть і не показувати виду, коли діти їх наслідують, нехай навіть в самому поганому відношенні.

Таким чином, спираючись на отримані дані, можна зробити висновок, що на соціалізацію агресії впливають два основні фактори:

- Зразок відносин і поведінки батьків;
- Характер підкріплення агресивної поведінки з боку оточуючих.

Берн, Д. Річардсон також вказують на залежність між практикою сімейного керівництва і агресивною поведінкою у дітей, яка зосередилася на характері і строгості покарань, а також на контролі батьками поведінки дітей [5].

У загальному і цілому виявлено, що жорстокі покарання пов'язані з відносно високим рівнем агресивності у дітей (Ерон), а недостатній контроль і нагляд за дітьми корелює з високим рівнем асоціальності, часто супроводжується агресивною поведінкою (Паттерсон і Стаухамер - Лебер).

Р.С.Сірс , Е.Е.Маккобі , К.Левин у своєму дослідженні також виявили два головні чинники , що визначають можливий розвиток агресивності в поведінці дитини:

- Поблажливість , тобто ступінь готовності батьків прощати вчинки , розуміти і приймати дитину ;
- Суворість покарання батьками агресивним проявів дитини [4].

Строгість батьків , якщо вона послідовна і уразлива для дитини , може привести до придушення агресивних імпульсів у присутності батьків , але поза домом дитина поводитиметься ще більш агресивно. Крім того , схильний до тілесного покарання батько , хоча і ненавмисно , подає дитині приклад агресивної поведінки (Балдура) Дитина , в цьому випадку , робить висновок , що агресія по відношенню до оточуючих допустима, але жертву завжди потрібно вибирати менше і слабкіше себе . Він дізнається , що фізична агресія - засіб впливу на людей і контролю над ними , і буде вдаватися до нього при спілкуванні з іншими дітьми.

Формування агресивних тенденцій у дітей відбувається декількома шляхами:

- Батьки заохочують агресивність у своїх дітях безпосередньо, або показують приклад (модель) відповідної поведінки по відношенню до інших і навколишньому середовищу.

- Батьки карають дітей за прояв агресивності [3].

З досліджень видно , що :

- Батьки , які дуже рідко пригнічують агресивність у своїх дітей , виховують у дитини надмірну агресивність.
- Батьки , які не карають своїх дітей за прояв агресивності , найімовірніше , виховують у них надмірну агресивність [1].

Батькам , розумно пригнічують агресивність у своїх дітей , як правило , вдається виховати вміння володіти собою в ситуаціях , що провокують агресивну поведінку.

Говорячи про відносини " батьки - дитина " , ми говоримо про взаємовідносини між ними і про становище , яке займає дитина в сім'ї.

Як відзначають Хансон в своїх дослідженнях , що якщо у дитини (незалежно від того, в якій віковій групі він належить) погані відносини з одним або обома батьками , якщо дитина відчуває , що його вважають нікуди не придатним , або не відчуває батьківської підтримки , він , можливо , виявиться втягнутим у злочинну діяльність , буде ополчатися на інших дітей , однолітки будуть відгукуватися про нього як про агресивний , він буде вести себе агресивно по відношенню до батьків.

В.І.Гарбузов виділив три типи негативних відносин батьків до дитин :

Тип А - відкидання (неприйняття дитини , демонстрація недоброзичливого ставлення)

Тип Б - гіперсоціалізація (свертребовательное відношення: надмірна критика , прискіпливість , покарання за найменшу провину)

Тип В - гіперопіка (егоцентричні виховання : сверхзаботливое ставлення , при якому дитина позбавлена можливості самостійно діяти [1].

Нами було проведено емпіричне дослідження на базу ККДНЗ № 261 м. Кривого Рогу в дослідженні брали участь 30 дітей 4-5 років.

З метою виявлення відносин у сім'ї, які б могли б сприяти подальшого розвитку агресивності дітей нами було обрано проєктивну методику «Малюнок моєї сім'ї».

В результаті проведення і обробки даних методики « Малюнок моєї сім'ї » було засвідчено, лише у 12% дітей (4 дитини) спостерігається відчуження від родини, або одного із батьків. Це може свідчити проте що в сім'ї мало уваги приділяється дитині з різних причин, або ж віддаленість батьків від дошкільника.

Таким чином, агресивність не було виявлено під час дослідження, але не сприйняття батьками дитини може в майбутньому призвести до агресивності дітей, які вже зараз піддаються негативному відношенню батьків.

Висновок. Отже, з огляд взаємозв'язку між стилем сімейного виховання, байдужість батьків до проблем дитини, відсутність спілкування у сім'ї, відносин батьків до дитини і агресивною поведінкою дозволяє дійти до висновку, що це фактори, які зумовлюють агресивну поведінку дитини. Особливо це буде позначатися на дітях молодшого дошкільного віку , тому що сім'я (до приходу дитини в дитячий заклад) є першим етапом соціалізації дитини. Звідси , роботу з корекції агресивної поведінки у дітей молодшого дошкільного віку слід починати не тільки з самою дитиною, але і з його батьками.

Список використаних джерел

1. Островська Л. Ф. Сімейне виховання дошкільника. — К., 1977.
2. Федоришин Г.М. Психологія становлення особистості у батьківській сім'ї. - Івано-Франківськ, 2006. - 174 с
3. Кулик Л.А. Сімейне виховання/ Л.А. Кулик, Н.И. Берестов. – М., 1990.
4. Гребенников И.В. Основи сімейного життя. – М., 1990.
5. Бэрн Р., Ричардсон Д. Агрессия. — СПб: Питер, 2001. — 352 с: ил. — (Серия «Мастера психологии»).

Шамне Ю.В.

Соціально - психологічні особливості впливу просторово-предметного та архітектурного середовища на психіку та поведінку людини

Психологія архітектури (architectural psychology) – один з перших і основних напрямків *середовищної психології* – займається психологічними аспектами проєктування та використання архітектурних споруд. В її